

مقاله علمی پژوهشی

بررسی و تحلیل کاربری‌های مزاحم شهری، نمونه موردی: خیابان عاشوری شهر بوشهر

دکتر غلامرضا امینی‌نژاد^۱، دکتر محمد غلامی^۲، یاسر زنده‌بودی^۳

۱. استادیار جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۲. استادیار جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۳. کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۷/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۲۹

Study and Analysis of Urban Annoying Users, Case Study: Ashoori Street Bushehr

Gholam Reza Amininejad¹, Mohammad Gholami², Yaser Zendejboudi^{*3}

1. Assistant Professor of Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran

2. Assistant Professor of Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran

3. Master of Geography and Urban planning, Payame Noor University, Tehran, Iran

Received: 2018/10/18

Accepted: 2019/02/18

Abstract

The purpose of this study was to investigate and analyze disturbing urban land uses in the area of Ashoori Street, about 2100 meters long, in the A area of Bushehr city. The research was applied-developmental and its method was descriptive-analytical and field survey and job checklist. In this study, all pollutants and disturbance guilds were first classified, then the type of pollutants and their disturbances, and then their qualitative and qualitative evaluations were performed. Quantitative surveys show that there were twenty-eight types of urban pollutants with more than 60 active units on this street. In qualitative analysis, using Arc GIS software, density of annoying users and then compatibility of applications and their desirability were evaluated. The results show that the land uses are relatively consistent in terms of compatibility and in the utility matrix of their conditions is relatively undesirable. The findings of this study indicate the poor status of land uses. Within this area, one should think about intra-contextual development and consider spatial-spatial distribution of land uses with consideration of landmarks.

Keywords

Annoying use, urban pollution, Bushehr city.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی و تحلیل کاربری‌های مزاحم شهری در محدوده خیابان عاشوری با طول حدود ۲۱۰۰ متر، واقع در منطقه یک شهر بوشهر انجام گردید. نوع پژوهش کاربردی - توسعه‌ای می‌باشد و روش آن توصیفی-تحلیلی و برداشت به‌صورت میدانی و چک‌لیست مشاغل بود. در این پژوهش، ابتدا کلیه اصناف آلاینده و مزاحم تقسیم‌بندی، سپس نوع آلاینده‌گی و مزاحمت‌های آن تعیین و سپس ارزیابی‌های کمی و کیفی مربوط به آن‌ها انجام شده است. بررسی‌های کمی نشان داد که ۲۸ نوع کاربری مزاحم و آلاینده شهری که تعداد آن‌ها بالغ بر ۶۰ واحد فعال بود، در این خیابان وجود دارد. در تحلیل کیفی، با استفاده از نرم‌افزار Arc GIS، تراکم کاربری‌های مزاحم و سپس سازگاری کاربری‌ها و همچنین مطلوبیت آنها مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش، بیانگر آن بود که کاربری‌ها از لحاظ سازگاری، در حد نسبتاً سازگار و در ماتریس مطلوبیت شرایط آن‌ها نسبتاً نامطلوب می‌باشد. یافته‌های حاصل از این پژوهش بیانگر وضعیت نامناسب کاربری‌ها می‌باشد؛ در این محدوده بایستی به توسعه درون بافتی اندیشید و با در نظر داشتن شاخص‌های مکان‌گزینی کاربری‌ها به تفکیک و باز توزیع فضایی- مکانی کاربری‌ها پرداخت.

واژگان کلیدی

کاربری مزاحم، آلاینده شهری، شهر بوشهر.

مقدمه

از نیمه دوم قرن بیستم، بر اثر شهرنشینی بی برنامه در کشورهای در حال توسعه، نابسامانی هایی در ویژگی های کاربری اراضی زمین در شهرها به وجود آمده است؛ لذا جهت ارتقاء کیفی شهرنشینی، ساماندهی کاربری اراضی شهرها از اهمیت بالایی برخوردار است (سیف الدینی و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۰۷).

برنامه ریزی کاربری اراضی شهری، در واقع، مجموعه فعالیت هایی است که محیط انسانی را مطابق خواسته ها و نیازهای جامعه شهری سامان می بخشد و این مقوله، هسته اصلی برنامه ریزی شهری را تشکیل می دهد. به عبارت دیگر، برنامه ریزی کاربری زمین شهری به مثابه آمایش اراضی شهری، به چگونگی استفاده و توزیع و حفاظت اراضی، ساماندهی مکانی - فضایی فعالیت ها و عملکردها، بر اساس خواست و نیازهای جامعه شهری می پردازد و انواع استفاده از زمین را مشخص می نماید (زیباری و زرافشان، ۱۳۸۵: ۱۰۰). بنابراین، در برنامه ریزی کاربری زمین شهری، بایستی زمین مورد نیاز جهت رسیدن به اهداف آینده برآورد گردد. شاید آسان ترین و مؤثرترین روش، محاسبه نیاز واقعی بشر به زمین، به منظور تأمین کاربری های مختلف در حال حاضر و تعمیم و تطبیق ارقام و کمیت های به دست آمده به آینده باشد (رضویان، ۱۳۸۱: ۱۴).

نیاز به تأمین مایحتاج زندگی روزمره و بازار عرضه و تقاضا، از دیرباز موجب شکل گیری و گسترش گونه های مختلف مشاغل و صنایع در تاروپود شهرها شده است. با پیشرفت صنعت و گسترش روزافزون شهرها و افزایش مشکلات محیط های شهری، نیاز به ساماندهی محیط های شهری در عصر حاضر به طور مبرم احساس می شود. وجود بسیاری از کاربری های مزاحم در محیط های مسکونی در سطح شهرها، وجود آلودگی های زیست محیطی، اجتماعی و روحی - روانی ناشی از استقرار کاربری های مزاحم در سطح شهرها به خصوص در هم جوار با کاربری های مسکونی، عدم وجود کاربری ها بهینه و مطلوب شهری و عدم پراکنش بهینه کاربری ها در سطح شهر و مناطق آن، همگی بر ضرورت ساماندهی فضاهای شهری تأکید دارند. چرا که به موازات توسعه صنعتی و تغییرات فناوری شده در جوامع امروزی، مسائل و مشکلات زیست محیطی تشدید شده است. امروزه هوا، خاک، غذا و آب آشامیدنی جوامع امروزی در معرض انواع آلودگی ها قرار دارد (Tuulia, 2004: 230). ۶۰ درصد مردم جهان در سکونتگاه های شهری زندگی می کنند، در حالی که بیشترین میزان انواع آلودگی ها در نتیجه فعالیت های مختلف شهری ایجاد می شود (Corra, 1993: 3).

مناطق شهری به عنوان کانون های جمعیتی و فعالیت های اقتصادی با تمرکز بالای واحدهای آلاینده محیط مواجه شده اند. سلامت شهروندان با این آلاینده ها مورد تهدید جدی قرار گرفته که برخی از آن عبارتند از: بیماری های سرطانی، بیماری های تنفسی، حساسیت های پوستی و چشمی (Brussels, 1990: 14-22)؛ بدیهی است که این آلاینده های هوا در محیط های شهری، میزان ابتلا به بیماری های تنفسی را به طور چشمگیری افزایش می دهند (WHO, 2000). آلاینده های محیط شهری، اکوسیستم ها را در سطوح محلی، منطقه ای، ملی و جهانی تحت تأثیر قرار داده اند، از آلودگی فضاهای شهری گرفته تا بارش باران های اسیدی و تغییرات اقلیمی در سطح جهانی (Piracha & Marcotullio, 2003: 1-2).

نظر به این که تحلیل سطوح کمی و کیفی کاربری های شهری به منظور استقرار و توزیع بهینه کاربری ها، بر اساس نیازهای ساکنین شهر و دستیابی به راه حل های منطقی جهت رفع مشکلات موجود، گامی مؤثر برای مدیران، برنامه ریزان و مسئولین شهری می باشد؛ و اینکه خیابان عاشوری یکی از خیابان های اصلی و مهم شهر بوشهر با تنوع زیاد کاربری های تجاری بوده و روزانه افراد زیادی (خانوارهای ساکن) برای تأمین نیازهای روزانه خود به این خیابان مراجعه می کنند. هدف این پژوهش بررسی و تحلیل کاربری های مزاحم شهری در محدوده خیابان عاشوری واقع در منطقه یک شهر بوشهر می باشد.

مبانی نظری

چارچوب نظری

وجود کارگاه ها، اصناف و مشاغل مزاحم شهری از جمله معضلاتی است که باعث آلودگی صوتی و ایجاد مزاحمت برای شهروندان و نیز بروز سد معبر در پیاده روها در شهرها شده است و بر اساس طرح های بالادست و استانداردهای شورای عالی معماری و شهرسازی کشور وجود این کارگاه ها در سطح شهر ممنوع است و دستگاه های مربوطه بر اساس تفویض اختیار قانونی اختیار برخورد و انتقال این صنوف به خارج از

شهر را دارند. بروز نابسامانی‌ها و ناهنجاری‌ها فزاینده کاربری‌های مزاحم شهری نظریه‌پردازان، شهرسازان و جغرافی‌دانان را بر آن داشته است که در راستای دوری‌گزینی کاربری‌های مسکونی و محیط شهری از کاربری‌های مزاحم شهری کوشش‌هایی را ساماندهی نمایند. حاصل این کوشش‌ها، نظریه‌ها و طرح‌هایی بوده که در باب ساماندهی فضایی شهری ارائه شده است. برخی از این ایده‌ها و نظریات در راستای دستیابی به الگوی شهر سالم، در پی ایجاد و بهبود محیط‌های اجتماعی و کالبدی پایدار است (حاجی‌خانی و صالحی، ۱۳۸۰: ۱۳).

پیشینه پژوهش

قرخلو و فرجام (۱۳۸۰)، در تحقیق خود با بررسی وضعیت ساماندهی کارگاه‌های مزاحم شهری در کرمانشاه به این نتیجه رسید که با توجه به سر و صدای ناشی از فعالیت‌های صنعتی، بوی ناخوشایند، آلودگی آب، آلودگی منظر و آثار زیان‌بار آن بر زندگی شهری و ناسازگاری صنایع و کارگاه‌های مزاحم از سطح محدوده مورد مطالعه ساماندهی و انتقال آن‌ها امری ضروری می‌باشد (قرخلو و فرجام، ۱۳۸۰: ۷۰).

مثنوی (۱۳۸۲)، در پژوهشی با بررسی دو شکل توسعه پراکنده و متراکم به این نتیجه دست یافته که الگوی توسعه متراکم یا فشرده شهری مناسب‌ترین الگوی رشد شهری به دلایل زیر است: ۱. حفظ محیط طبیعی ۲. بهبود سیستم حمل‌ونقل عمومی و حرکت پیاده ۳. کاهش میزان سفرهای سواره ۴. بهبود امنیت و تعاملات اجتماعی ساکنان محله ۵. صرفه‌جویی در مصرف انرژی (مثنوی، ۱۳۸۲: ۱۰۰).

در مطالعه فلسفی زاده (۱۳۸۵)، با عنوان (ساماندهی صنایع و کارگاه‌های مزاحم شهری در منطقه ۴ شیراز) به دسته‌بندی صنایع کارگاهی بر اساس میزان مزاحمت و آلاینده‌گی به صنایع مجاز، مشروط و غیرمجاز، به ضوابطی برای ساماندهی آن‌ها در داخل شهر و یا انتقال به خارج از محدوده شهری پرداخته است. در نهایت راهبردهای ساماندهی در قالب تثبیت صنایع و کارگاه‌های غیر مزاحم (مجاز) ساماندهی صنایع مشروط (شری) اما مزاحم و جابه‌جایی صنایع غیرمجاز را ارائه داد (فلسفی‌زاده، ۱۳۸۵: ۲۲۱).

اوگبوآگو و آجیو (۱۹۹۸) در مقاله‌ای با عنوان (بررسی آلودگی‌های صنعتی در ایالت آنامبرا^۱ در نیجر) آلودگی ناشی از کارگاه‌ها و مشاغل صنعتی را بررسی کرده‌اند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که برخی از واحدها و کارگاه‌های صنعتی، ضایعات حاصل از تولیدات خود را بدون انجام اقدامات لازم برای پاک‌سازی و مدیریت آن‌ها، روانه محیط‌زیست می‌کنند (Ogbuagu and Ajiwe, 1998: 269-275).

مگ هلدن^۳ و همکاران (۲۰۰۲) در پژوهشی به این نتیجه رسیده‌اند که برای دستیابی به پایداری شهری در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی مستلزم رعایت رویکرد یکپارچه نگری در شهر است (Holden et al., 2002: 305-317).

یانگ و همکاران^۴ (۲۰۰۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که اگرچه معیارهای مختلفی برای ارزیابی پایداری شهری وجود دارد اما مدل (UD-SAM) یک روش قوی است که می‌تواند به‌طور هم‌زمان ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی شهر را مورد سنجش و ارزیابی قرار داد (Yangang et al., 2002: 209-224).

یدلا^۵ (۲۰۰۶) در مقاله‌ای با عنوان (فراوندهای مسائل محیطی در بمبئی^۶) برخی از علل آلودگی آب‌وهوا و تولید ضایعات جامد در شهر بمبئی را صنعتی شدن شدید، نارسایی و ناکافی بودن اقدامات مربوط به کنترل انتشار انواع آلودگی‌ها، و فقدان مدیریت کارآمد برشمرده و گستره تأثیر آلاینده‌های این شهر را در سطوح محلی و منطقه‌ای برآورد کرده است (Yedla, 2006: 182-187).

دورسان^۷ و دیگران (۲۰۰۶) تأثیر طرح‌های شهری را بر آلودگی صوتی مورد مطالعه قرار داده و نقشه آلودگی صوتی برای ۳۶۶ نقطه نمونه در خیابان‌های اصلی بخش مرکز شهر کونیا^۸ (قونیه) در ترکیه را با استفاده از GIS ارائه کرده‌اند (Dursun et al., 2006: 63-72). از آنجاکه این بحث در داخل کشور ما نیز مطرح است، این پژوهش می‌تواند راهگشای مطالعات آینده در این زمینه قرار گیرد.

شهرها روزبه‌روز در حال ساخت‌وساز می‌باشد و برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری به‌عنوان هسته اصلی برنامه‌ریزی شهری نقش مهمی در ساماندهی فضایی - مکانی شهرها ایفا می‌کند و ارزیابی چگونگی برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری مهم‌تر از آن می‌باشد. برنامه‌ریزی کاربری اراضی زمین هم به‌عنوان هدف و هم به‌عنوان وسیله یکی از ارکان سامان بخشی به فعالیت‌های انسانی در عرصه محیط شهری

1. Ogbuagu and Ajiwe
2. Anambra
3. Holden
4. Yangang
5. Yedla
6. Mumbai
7. Dursun
8. Konya

محسوب می‌شود و در واقع، از طریق اثرگذاری بر تصمیمات عمومی و خصوصی و هدایت نحوه استفاده بهینه از زمین‌های شهری نقش اساسی در تعیین الگوی توسعه شهر و دستیابی به اهداف توسعه پایدار و اعتلای کیفیت محیط شهر و حومه را به عهده دارد (مهدی‌زاده، ۱۳۷۹: ۵۳-۶۵).

استوارت چاپین، هسته اصلی برنامه‌ریزی کاربری زمین را تلاش در جهت تأثیرگذاری بر جریان تغییر کاربری زمین و هدایت آن می‌داند. برنامه‌ریزی برای کاربری اراضی شهری یعنی ساماندهی مکانی و فضایی فعالیت‌ها و عملکردهای شهری بر اساس خواست‌ها و نیازهای جامعه شهری. این برنامه‌ریزی در عمل هسته اصلی برنامه‌ریزی شهری است و انواع استفاده از زمین را طبقه‌بندی و مکان‌یابی می‌کند (سعیدنیا، ۱۳۸۲: ۱۴-۱۳). طرح کاربری زمین بیانگر الگوی آتی استفاده از زمین در شهر است و انواع گوناگون کاربری‌های شهری (مسکونی، تجاری و صنعتی) و استفاده عمومی (آموزشی، بهداشتی، اداری و تفریحی) را تعیین می‌کند. علاوه بر تعیین نوع استفاده از زمین تعیین شدت و کثرت کاربری یا تراکم استفاده‌های متفاوت نیز اهمیت دارد. در کاربری زمین؛ کجایی و مکان نوع فعالیت‌ها و عملکردهای شهری مشخص می‌شود و بر همین اساس است که چارچوبی می‌سازد که در آن مکان زمان و ظرفیت عملکردهای گوناگون مشخص می‌شود (سعیدنیا، ۱۳۸۲: ۱۵).

روش انجام پژوهش

با توجه به هدف شناسایی کاربری‌های مزاحم شهری در محدوده مورد مطالعه از روش‌های تحقیق توصیفی-تحلیلی و میدانی بهره گرفته شده است. در این تحقیق ابتدا کلیه اصناف آلاینده و مزاحم تقسیم‌بندی شده است. سپس نوع آلاینده‌ها و مزاحمت‌های آن تعیین شده است. همچنین ارزیابی‌های کمی و کیفی مربوط به آن‌ها انجام شده است که برای ارزیابی کیفی درجه سازگاری و ناسازگاری و نیز ارزیابی مطلوبیت هم‌جواری‌های هر کدام از کاربری‌ها تعیین شده است.

مواد اصلی تحقیق تشریح چگونگی توزیع مکانی/فضایی مشاغل مزاحم شهری در محدوده مورد مطالعه بر اساس تعاریف طرح ساماندهی مشاغل شهری است. موضوع بررسی در این مقاله شامل گروه‌های دوم و سوم مشاغل مزاحم است. زیرا اثرگذاری این مشاغل به صورت مستقیم و غیرمستقیم منجر به ازهم‌گسیختگی فضایی در محدوده مورد مطالعه را باعث شده است. لذا ابتدا کلیه اصناف آلاینده و مزاحم تقسیم‌بندی شده است (جدول شماره ۱).

جدول ۱. طبقه‌بندی مشاغل مختلف مزاحم (تولیدی و کارگاهی)

عنوان شغل	طبقه/نوع شغل
اوراق‌کنندگان اتومبیل، باتری‌سازان، شوماژ و تهویه، صفاران، صنعت چاپ، تولید پلاستیک، کلاهدوزان، گلگیر و رادیاتور، تعمیر و فروش لاستیک، نقاشان، عایق رطوبتی، گاز رسانان، تعمیر دوچرخه و موتور، تولید پوشاک، خدمات موتوری، برق اتومبیل، لوله‌کشی ساختمان، سراجان، فیروزه تراشان، چادردوزان، الکترومکانیک، کلاهدوزان	مشاغل نوع دوم
آلومینیوم کاران، آهنگران، ماشین ساز و فلز تراش، صنایع فلزی، تولید تریکو، ریخته گران، مصالح گچ و آهک، تزئینات ساختمان، درودگران و میل سازان، سنگ‌بری‌ها، فخاران، موزاییک‌سازان	مشاغل نوع سوم

مأخذ: مهندسین مشاور آرمانشهر، طرح ساماندهی مشاغل شهری شهر مشهد، ۱۳۸۰ (به نقل از: طالشی و امیرفرخریان، ۱۳۸۸: ۱۰۳)

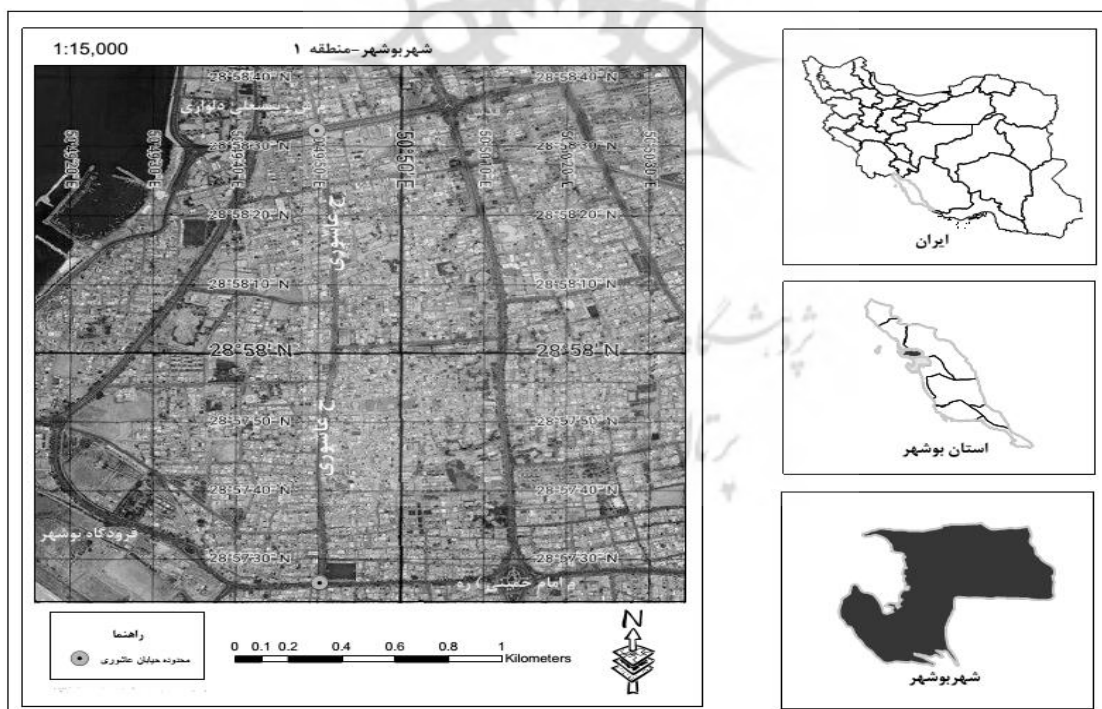
پس از تقسیم‌بندی کلیه اصناف آلاینده و مزاحم شهری، صنوف و نوع آلاینده‌ها و مزاحمت‌های آن‌ها نیز در محدوده مورد مطالعه تعیین شده است (جدول شماره ۲).

جدول ۲. صنوف، نوع آلاینده‌گی و مزاحمت

صنف	اتحادیه	نوع آلاینده‌گی و مزاحمت صنف
خدمات خودرویی	نقاشی انواع خودرو	آلودگی رنگ برای مواد غذایی، ایجاد مشکلات تنفسی، تخریب سیمای شهر
	مکانیکی اتومبیل سبک	تخریب سیمای شهر
	صافکاری و گلگیرسازی	آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهر
	جلو بند و کمک فنر ساز	آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهر
	تعویض روغن و پنچرگیری	ایجاد آلودگی، تخریب سیمای شهر
فلزکاران	آلومینیوم‌سازی	آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهری
	آهن‌گری درب و پنجره	آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهری
	تراشکاری و فلزکاری	ریخته‌گری: آلودگی هوا تراشکاری: آلودگی صوتی و تخریب سیمای شهری
	کارگاه جوشکاری	آلودگی هوا، آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهر

محدوده مورد مطالعه

جامعه آماری در این پژوهش خیابان عاشوری واقع در منطقه یک شهر بوشهر می‌باشد. این خیابان از شمال به بلوار رئیس‌علی دلواری و از جنوب به خیابان فرودگاه منتهی می‌شود. محدوده مورد مطالعه از ورودی شمالی خیابان عاشوری (خیابان رئیس‌علی دلواری) تا ورودی جنوبی به این خیابان (خیابان فرودگاه) می‌باشد. شکل شماره ۱ موقعیت خیابان مورد مطالعه را در شهر بوشهر نشان می‌دهد.

شکل ۱. موقعیت خیابان عاشوری

یافته‌ها

ارزیابی و تحلیل کمی

توزیع فضایی/مکانی مشاغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه (خیابان عاشوری شهر بوشهر)، بر اساس پیمایش میدانی، نشان می‌دهد که تعداد ۲۸ نوع صنف یا شغل مزاحم و آلاینده در این محدوده، از نوع مشاغل گروه دوم و سوم مورد شناسایی قرار گرفته است (جداول ۳ و ۴).

جدول ۳. مشاغل مزاحم نوع دو در محدوده مورد مطالعه

تعداد	نوع شغل	تعداد	نوع شغل
۱	باطری سازی	۳	تعویض روغن
۴	آپاراتی	۴	تعمیرگاه
۳	بوستر سازی	۱	سیم پیچی
۵	لوازم یدکی خودرو	۱	سیم کشی
۴	ابزار فروشی	۱	رادیات سازی
۲	نقاشی خودرو	۲	کولر سازی
۲	کارواش	۱	پیچ و مهره فروشی
۱	یخچال سازی	۷	نمایشگاه خودرو
۲	نصب دزدگیر	۱	فتر سازی
۲	چلوپندی	۲	اکروز سازی
۱	صافکاری	۱	لاستیک فروشی
۵۳	جمع	۲	تعمیر پمپ

بر اساس بررسی های میدانی بیش از ۸۸ درصد از مشاغل مزاحم در سطح محدوده مورد مطالعه مربوط به مشاغل نوع دوم است. از سوی دیگر نتایج توزیع مکانی این مشاغل نشان می دهد، بیشترین تعداد و با وسعت ترین این کاربری ها به ترتیب به نمایشگاه های خودرو سپس به تعمیرگاه های خودرو و لوازم یدکی آن، اختصاص دارد که مجموعاً بیش از ۳۰ درصد از مشاغل نوع دوم را در برمی گیرد. به دنبال آن کاربری های مشاغل آپاراتی و تعویض روغنی و دیگر واحدهای خدماتی مربوط به وسایل نقلیه بیش از ۵۰ درصد قرار دارد. بدین ترتیب در این خیابان همواره تمرکز واحدهای خدماتی مربوط به وسایل نقلیه (۸۰ درصد) از اهمیت فراوان برخوردار است.

جدول ۴. مشاغل مزاحم نوع سه در محدوده مورد مطالعه

تعداد	نوع شغل	تعداد	نوع شغل
۱	لوله فروشی	۱	در و پنجره سازی
۲	اره تیز کنی	۱	شیشه
۷	جمع	۲	جوشکاری

نتایج پژوهش های میدانی در خصوص مشاغل نوع سوم نیز حکایت از این دارد که بیش از ۱۱ درصد از کاربری های مشاغل مزاحم در سطح محدوده مورد مطالعه، اختصاص به این مشاغل دارد. در بین این کاربری ها، مشاغل کارگاه های جوشکاری و در و پنجره سازی بیش از ۴۲ درصد از مشاغل نوع سوم را در برمی گیرد. البته کاربری ااره تیز کنی نیز با بیش از ۲۸ درصد بالاترین درصد تعداد کاربری های مشاغل نوع سوم را در محدوده مورد مطالعه شامل می شود. در مجموع مشاغل نوع دوم با ۲۳ نوع شغل، در محدوده مورد مطالعه، ۸۸ درصد تعداد کاربری ها مزاحم را به خود اختصاص می دهد. در مقابل مشاغل نوع سوم با ۵ نوع شغل، ۱۲ درصد تعداد مشاغل مزاحم را به خود اختصاص می دهد (جدول ۵).

جدول ۵. مقایسه تعداد و درصد مشاغل نوع دوم و سوم در محدوده مورد مطالعه

نوع مشاغل	تعداد مشاغل (واحد)	درصد مشاغل
مشاغل نوع دوم	۵۳	۸۸
مشاغل نوع سوم	۷	۱۲
جمع	۶۰	۱۰۰

ارزیابی و تحلیل کیفی

یکی از شیوه‌های مکمل در تحلیل و ارزیابی کاربری‌های مختلف در سطح شهر، به‌موازات ارزیابی کمی، تحلیل کیفی کاربری‌ها است، که معمولاً به‌منظور اطمینان خاطر از استقرار منطقی آن‌ها و رعایت نکات و موارد لازم صورت می‌گیرد. در ارزیابی کیفی کاربری‌های خیابان عاشوری نسبت آن‌ها به یکدیگر بر اساس ماتریس‌های سازگاری و مطلوبیت از ماتریس‌های متداول بررسی می‌شود؛ تا از این طریق چگونگی توزیع فضایی - مکانی کاربری‌ها در محدوده مورد مطالعه از نظر ماتریس‌های فوق‌الذکر و در ارتباط با دیگر کاربری‌ها مورد سنجش قرار گیرد.

ارزیابی سازگاری:

در بررسی سازگاری کاربری‌های موجود در خیابان عاشوری ابتدا با توجه به بررسی‌های به‌عمل‌آمده میزان سازگاری متقابل کاربری‌های شهر در جدول مربوطه (جدول ۷) مورد ارزیابی قرار گرفت. سپس نسبت سازگاری و یا عدم سازگاری هر یک از کاربری‌ها نسبت به کاربری‌های هم‌جوار خود از نقطه‌نظر سازگاری با توجه به زمینه‌های قابل بررسی در تبیین سازگاری چون اندازه زمین، شیب، دسترسی، کیفیت هوا، صدا، نور و بو و ... از طریق مطالعات میدانی که صورت گرفته نیز مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۷. ماتریس متقابل سازگاری وضع موجود کاربری‌ها

									مسکونی	۱	
									تجاری	۱	
									آموزشی	۲	
									بهداشتی-درمانی	۳	
									اداری-انتظامی	۱	
									فرهنگی	۲	
									ورزشی	۱	
									مذهبی	۱	
									کارگاهی (جوشکاری)	۴	
									خدمات خودرویی	۱	
									خیابان	۲	
کاربری	مسکونی	تجاری	آموزشی	بهداشتی-درمانی	اداری-انتظامی	فرهنگی	ورزشی	مذهبی	کارگاهی (جوشکاری)	خدمات خودرویی	خیابان
خیابان	۲	۱	۴	۳	۱	۲	۲	۲	۴	۴	۱
خدمات خودرویی	۴	۲	۴	۴	۳	۴	۴	۴	۳	۲	۴
کارگاهی (جوشکاری)	۱	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۳	۴	۴
مذهبی	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
ورزشی	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
فرهنگی	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
اداری-انتظامی	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
بهداشتی-درمانی	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
آموزشی	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
تجاری	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
مسکونی	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱

لازم به ذکر است، به هر یک از این حالت پنج‌گانه در ماتریس سازگاری، وزن‌های مخصوص در جدول داده شد، که به این شرح می‌باشند: (کاملاً سازگاری=۱، نسبتاً سازگار=۲، بی‌تفاوت=۳، نسبتاً ناسازگار=۴، ناسازگار=۵). با توجه به جدول سازگاری متقابل کاربری‌ها و بر اساس بررسی‌های انجام‌شده مراتب سازگاری هر یک از کاربری‌ها در قالب جدول شماره (۸)، به درصد محاسبه شده است.

جدول ۸. درصد میزان سازگاری کاربری ها با کاربری های هم جوار (کاربری دایر)

کاربری شاخص	مسکونی	تجاری	آموزشی	بهداشتی-درمانی	اداری-انتظامی	فرهنگی	ورزشی	مذهبی	کارگاهی (جوشکاری)	خدمات خودرویی	خیابان
کاملاً سازگاری	۱(۴۵/۴)	۵۴/۵	۲۷/۳	۱۸/۲	۷۲/۷	۲۷/۳	۲۷/۳	۳۶/۳	-	-	۲۷/۳
نسبتاً سازگار	۲۷/۳	۳۶/۳	۵۴/۵	۲۷/۳	۱۸/۲	۵۴/۵	۵۴/۵	۲۷/۳	۳۶/۳	۹/۰۹	۳۶/۳
بی تفاوت	۹/۰۹	-	-	۲۷/۳	۹/۰۹	-	۹/۰۹	۱۸/۲	-	۲۷/۳	۹/۰۹
نسبتاً ناسازگار	۱۸/۲	۹/۰۹	۲۷/۳	۲۷/۳	-	۱۸/۲	۱۸/۲	۱۸/۲	۶۳/۷	۶۳/۷	۲۷/۳
ناسازگار	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

همان گونه که از جداول (۷ و ۸) برمی آید، تنها کاربری اداری این محدوده با توجه به زمینه های قابل بررسی در این ماتریس از سازگاری نسبتاً کامل با کاربری های هم جوار خود برخوردار است و به دلیل مجاورت در کنار هم، از وابستگی مطلوبی نیز برخوردارند. کاربری بهداشتی درمانی در شرایط نسبتاً ناسازگار و نسبتاً غیر وابسته با کاربری های هم جوار خود قرار دارد. کاربری تجاری علیرغم داشتن بیش از ۵۴ درصد سازگاری با کاربری های هم جوار خود، در برخی از موارد، سایت این کاربری در ناسازگاری با کاربری های اطراف خود می باشد که این امر ناشی از مجاورت تنگاتنگ این کاربری با خیابان و از طرفی تداخل کاربری های تجاری و سازمانی نبودن این کاربری از دلایل اصلی این ناسازگاری به شمار می آید.

کاربری آموزشی نیز با توجه محل استقرار آن ها و همچنین مجاورت با خیابان، ترافیک موجود وسایل نقلیه و خطر موجود برای دانش آموزان، مزاحمت و آلاینده های آلودگی صوتی کاربری های مجاور و خیابان، و همچنین ترافیکی که حین تعطیلی مدارس در خیابان مذکور به وجود می آید از سازگاری نسبتاً پایینی برخوردار می باشد. کاربری فرهنگی این محدوده به دلیل کمبود فضای سبز، کمبود اماکن تفریحی و فرهنگی، کتابخانه عمومی، نسبت به کاربری های اطراف خود بیگانه بوده و در وضعیت نسبتاً غیر وابسته ای با کاربری های هم جوار خود قرار دارد. کاربری های کارگاهی و خدمات خودرویی در ناسازگاری کامل با کاربری های اطراف خود می باشد که این امر ناشی از نوع آلاینده های مزاحمت شهری این نوع صنوف به همراه مجاورت تنگاتنگ این کاربری با خیابان و همچنین کاربری های مسکونی می باشد. خیابان عاشوری نیز با توجه به عرض کم و وجود تراکم بالای واحدهای تجاری و مسکونی و همچنین ترافیک روزافزون وسایل نقلیه در این خیابان، از سازگاری پایینی برخوردار می باشد.

ارزیابی مطلوبیت

در این ماتریس، سازگاری بین کاربری و محل استقرار آن ارزیابی می شود و بر این اساس می توان گفت که هر کاربری طبق ویژگی های خاص آن برای محل خاصی مناسب است و هر محلی نیز کاربری خاص خود را می طلبد. برای تهیه ماتریس باید خصوصیات و نیازهای هر کاربری با ویژگی های محل استقرار تطبیق داده شود. خصوصیات محل استقرار ممکن است این عوامل باشد: اندازه و ابعاد زمین، موقعیت، شیب، خصوصیات فیزیکی (جنس خاک، توپوگرافی و ...)، دسترسی، تأسیسات و تجهیزات، صدا، هوا، بو و کاربری های هم جوار.

جدول ۹. ماتریس مطلوبیت کاربری‌های خیابان عاشوری بوشهر

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	
موقعیت	خصوصیات فیزیکی	دسترسی	تأسیسات و تجهیزات	صدا	هوای	کاربری مجاور	باز	اندازه زمین	شیب زمین	کاربری
⊕	⊕	⊕	○	○	⊕	⊗	○	⊗	○	مسکونی
○	○	⊕	⊗	○	⊕	○	○	○	○	تجاری
○	○	○	○	⊗	⊕	○	○	○	○	آموزشی
⊕	○	○	⊕	⊕	⊕	○	○	○	○	بهداشتی- درمانی
⊕	○	○	○	⊕	⊕	○	○	○	○	اداری-انتظامی
○	○	○	○	○	⊕	○	○	○	○	فرهنگی
○	○	○	○	○	⊕	○	○	⊗	○	ورزشی
○	○	○	○	○	⊕	○	○	○	○	مذهبی
⊗	⊗	○	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	○	کارگاهی (جوشکاری)
⊗	⊗	○	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	○	خدمات خودرویی
○	○	○	○	⊗	⊕	○	○	●	⊗	خیابان

(کاملاً مطلوب ⊕ نسبتاً مطلوب ○ کاملاً نامطلوب ● نسبتاً نامطلوب ⊗)

با مقایسه عوامل مذکور می‌توان نتیجه گرفت که محل هر کاربری کاملاً مطلوب، نسبتاً مطلوب، نسبتاً نامطلوب و یا کاملاً نامطلوب است و بر اساس آن تصمیم مناسب گرفته شود (پورمحمدی، ۱۳۹۵: ۱۱۳).

در جهت تحلیل مطلوبیت کاربری‌های موجود در خیابان عاشوری (محدوده مورد مطالعه) بر اساس خصوصیات مربوط به آن‌ها با سایر کاربری‌های موجود، مطالعه و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که بیانگر مطلوبیت تقریباً بالای کاربری‌های موجود به غیر از کاربری‌های کارگاه‌های (جوشکاری) موجود و کاربری‌های مربوط به خدمات خودرویی، می‌باشد.

بر اساس جدول (۹)، ماتریس مطلوبیت کاربری‌های محدوده مورد نظر، وضعیت کیفی کاربری‌ها این محدوده به شرح زیر و گویای درجه مطلوبیت کاربری‌های موجود در خیابان عاشوری شهر بوشهر می‌باشد.

۱. از نظر آلودگی صوتی کاربری‌های مستقر در کنار جاده اصلی شهر به دلیل حجم عبور و مرور و عرض کم خیابان، از وضعیت نامطلوبی برخوردار هستند.

۲. از نظر مطلوبیت مکان استقرار واحدهای آموزشی، مدارس مجاور خیابان از نظر دسترسی در وضعیت مطلوبی بسر می‌برند، اما به دلیل مجاورت با خیابان از حیث صدا، هوا و بو در وضعیت مطلوبی قرار ندارند. اما دیگر واحدهای آموزشی به دلیل استقرار در داخل کوچه‌های فرعی از نظر آلودگی صوتی و ... در وضعیت نسبتاً مطلوب‌تری می‌باشند. لازم به ذکر است کلیه واحدهای آموزشی محدوده مورد نظر از نظر قدمت بنا و مصالح و دسترسی آسان به کاربری‌های متجانس مانند: پارک، فضای سبز و کتابخانه از شرایط نامطلوبی برخوردار هستند. ضمن این‌که از نظر اندازه، واحدهای آموزشی کمتر از حد استاندارد بوده و در وضعیت موجود با کمبود فضا مواجه می‌باشند.

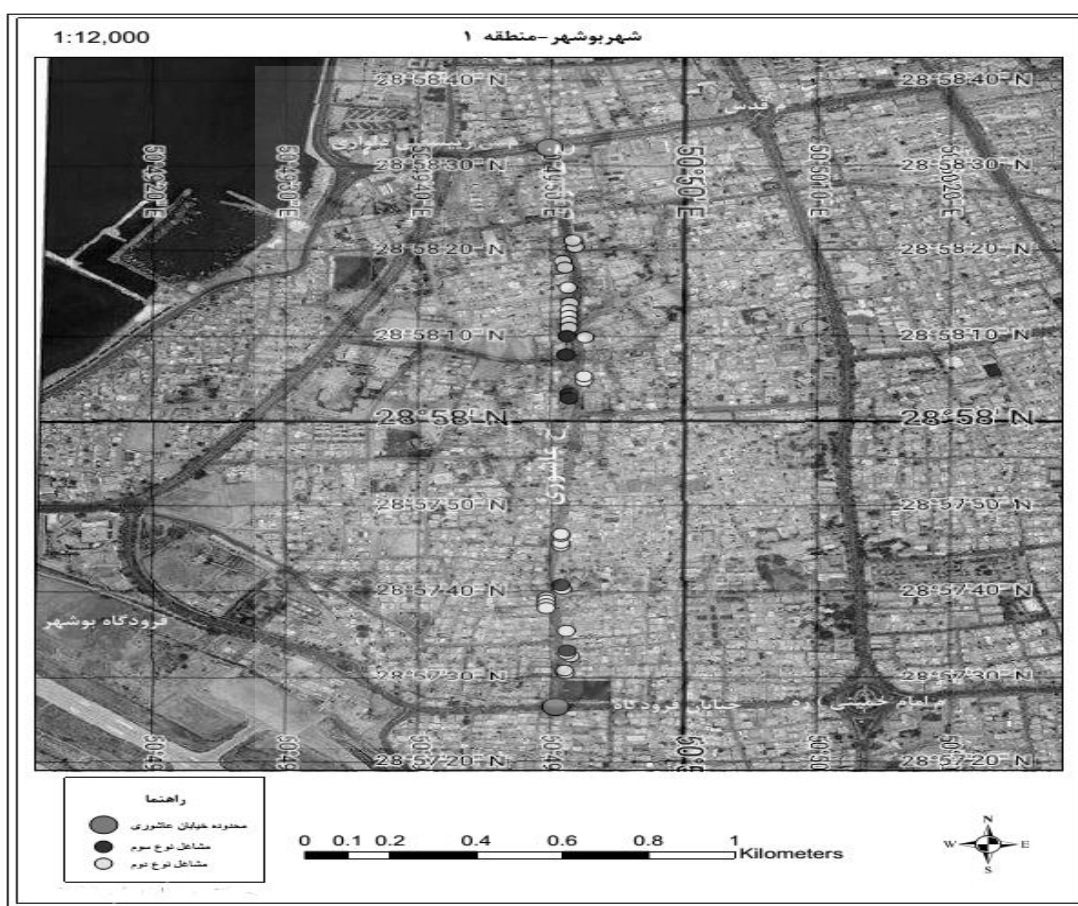
۳. کاربری بهداشتی و درمانی با نظر اندازه در شرایط مطلوبی قرار ندارد، اما از آنجائی که این واحد در کنار خیابان اصلی و ارتباطی استقرار نیافته، از نظر صدا، بو در شرایط نسبتاً مطلوبی قرار دارند، ضمن این‌که از نظر کیفیت ابنیه و امکانات بهداشتی و درمانی و هم جوار با کاربری‌های متجانس، وضعیت مساعدی نداشته اما از لحاظ شیب و دسترسی در شرایط نسبتاً مطلوبی قرار دارند.

۴. در کاربری‌های اداری، واحدهای اداری در وضعیت مطلوبی قرار دارند، ضمن این‌که با استقرار و تمرکز اکثر ادارات، از حیث دسترسی و وابستگی کاربری‌ها، در شرایط مطلوبی قرار دارند.

۵. دیگر کاربری‌ها چون ورزشی از نظر اندازه با توجه به جمعیت حوزه نفوذ در شرایط نسبتاً نامطلوبی قرار دارد، ضمن این که به دلیل عدم استقرار واحدهای ورزشی در محدوده موردنظر، ورزشکاران از دسترسی مطلوب به این کاربری محروم هستند. کاربری کارگاهی (جوشکاری) و خدمات خودرویی در کنار خیابان اصلی استقرار دارند، از نظر آلودگی صوتی، شرایط بهداشتی و همچنین هوا و بو وضعیت نامناسبی را ایجاد کرده‌اند که در تضاد کارکردی با سایر کاربری‌های موجود و مجاور خود در این محدوده می‌باشند. چراکه این کاربری‌ها جز مشاغل و کاربری‌های آلاینده و مزاحم شهری بوده و لزوم توجه به آن‌ها در برنامه‌ریزی‌های شهری لازم و ضروری می‌باشد.

پراکنش مشاغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه

خیابان عاشوری شهر بوشهر به شکل شمالی جنوبی از خیابان رئیس‌علی دلواری تا خیابان فرودگاه امتداد می‌یابد. طول این خیابان حدوداً ۲۱۰۰ متر است که حدود ۲۸ نوع شغل و کارگاه آلاینده و مزاحم شهری به تعداد ۶۰ واحد در آن قرار دارد. که از این تعداد ۵۳ واحد شغل یا کارگاه جزء مشاغل دسته دوم و ۷ واحد جزء مشاغل دسته سوم می‌باشند. در شکل شماره (۲) پراکنش مشاغل و کارگاه‌های نوع دوم و نوع سوم موجود در این خیابان آورده شده است.

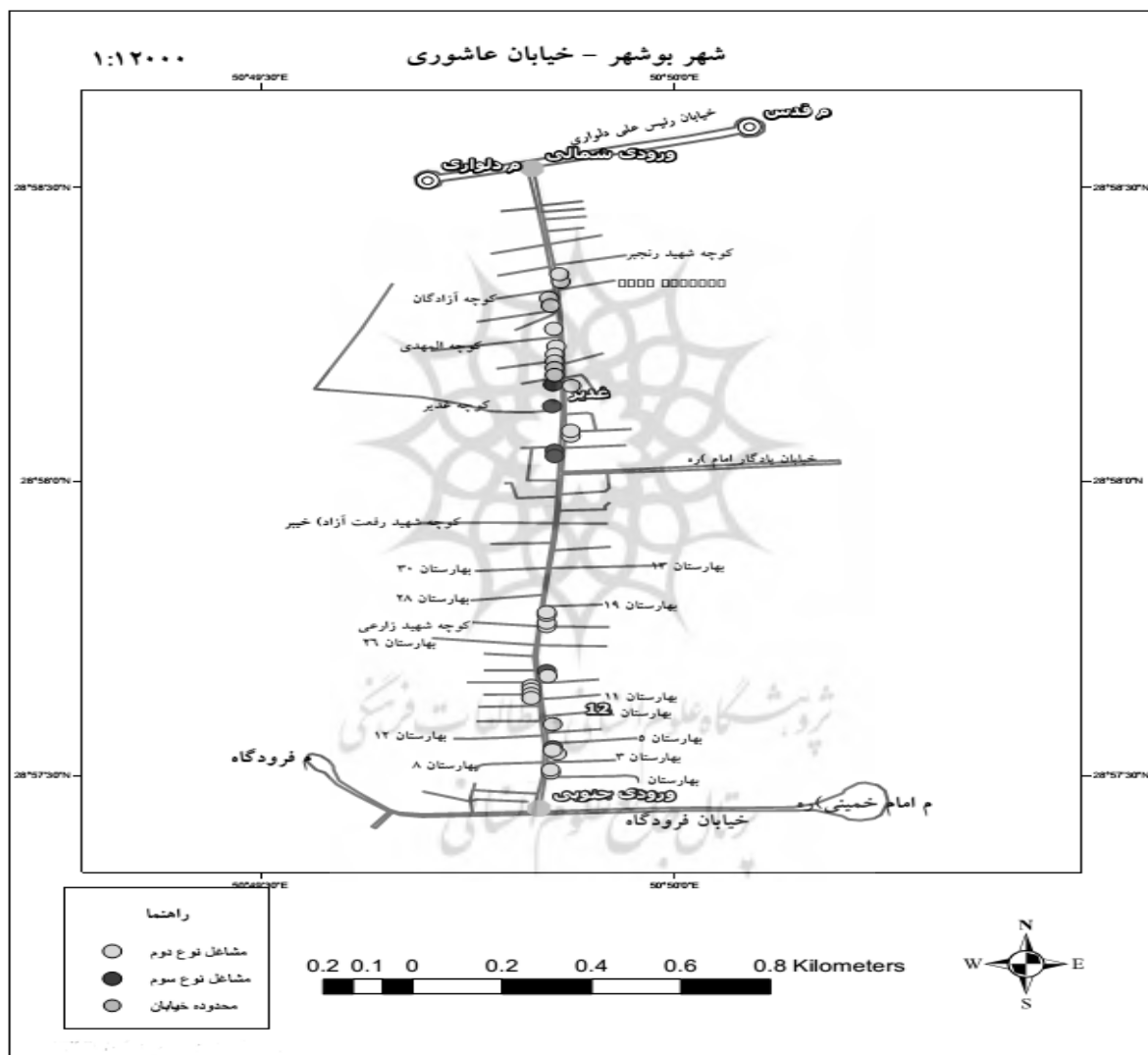

شکل ۲. محدوده مورد مطالعه و پراکنش مشاغل مزاحم در آن

تحلیل مکانی/فضایی

جهت تحلیل مکانی/فضایی مشاغل مزاحم در سطح محدوده مورد مطالعه با استفاده از نرم‌افزار ArcGis اقدام به تهیه نقشه مشاغل مزاحم در سطح محدوده مورد مطالعه شده است؛ بر این اساس بالاترین میزان تراکم مشاغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه، مابین کوچه شهید رنجبر در قسمت شمالی و شرق خیابان تا خیابان غدیر (دانشگاه پیام نور) در قسمت غربی خیابان است؛ به طوری که سر نبش خیابان غدیر کارگاه جوشکاری دروینچره‌سازی وجود دارد و سپس از کوچه بهارستان ۴۲ که کارگاه اره تیز کنی می‌باشد تا روبروی خیابان شهید رفعت آزاد (خیبر) و همچنین از کوچه‌های بهارستان ۱۳ و امامزاده جعفر تا بهارستان ۱۱ است.

با توجه به حجم روزافزون ترافیک شهری، عرض خیابان مذکور، در آینده این خیابان دارای ظرفیت لازم و جوابگو نخواهد بود. نکته قابل توجه دیگر اینکه از نظر مکانی کاربری‌های مذکور به دلیل قدمت وجودی خود در فاصله کمی از خیابان قرار دارند و به تبع آن از پیاده‌رو و حتی حاشیه خیابان جهت انجام خدمات خود بهره و استفاده می‌برند؛ این امر باعث آن گردیده که علاوه بر اینکه پیاده‌رو، اشغال و مانعی بر راه پیاده‌روی شود؛ موجب حذف قسمتی از خیابان جهت تسهیل عبور و مرور شده و علتی مزید بر دیگر علل جهت افزایش ترافیک این خیابان شده است. نکته حائز اهمیت دیگر اینکه در این محدود کاربری مسکونی از آمار بالایی برخوردار می‌باشد و لزوم توجه به این امر در مواجهه با مشاغل آلاینده و مزاحم شهری در این محدوده از اهمیت بسیار بالایی برخوردار می‌باشد. بدین ترتیب با توجه به اینکه این خیابان یکی از خیابان‌های اصلی و پرتردد شهر بوشهر می‌باشد، ساماندهی کاربری‌های مشاغل مزاحم و آلاینده در حاشیه این خیابان، باید مورد توجه قرار گیرد.

شکل ۳. میزان تراکم مشاغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه

بحث و نتیجه‌گیری

این مطالعه و پژوهش، با هدف بررسی و تحلیل کاربری‌های مزاحم شهری در خیابان عاشوری شهر بوشهر به اجرا درآمد. از دیدگاه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری می‌توان گفت که آلودگی و مزاحمت، پدیده‌هایی هستند که در اصل از هم‌جواری و تعامل سازمان نیافته

فضاهای شهری با فعالیت‌های صنعتی ناشی می‌شوند که علل عمده این وضعیت عبارت‌اند از: تحصیل منافع اقتصادی، توسعه سریع شهری، استقرار صنایع قدیمی در کنار بازارها و مراکز شهری و ... (مهندسان مشاور فرهنگ، ۱۳۸۱). هدف مدیریت شهری پدید آوردن شهری سالم است که نشانه‌های آن عبارت‌اند از: فضای تمیز، محیط‌زیست پایدار، داشتن جامعه‌ای منسجم، مشارکت بالای مردم، برآوردن نیازهای اساسی، شهری زنده و پویا، حداقل سطح مناسب از بهداشت عمومی، دارا بودن وضعیت بالای بهداشتی و غیره (سلمان منش، ۱۳۷۳: ۱۳-۲).

یکی از مراحل مهم در فرایند برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری مرحله ارزیابی کاربری‌ها و سنجش میزان تناسب لازم در چارچوب معیارهای کمی و کیفی است. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از ارزیابی کمی کاربری‌های موجود در محدوده موردنظر، مشخص شد که تعداد ۲۸ نوع صنف یا شغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه از نوع مشاغل گروه دوم و سوم و مجموعاً به تعداد ۶۰ مکان و شغل می‌باشند. از این تعداد حدود ۸۸ درصد، یعنی ۵۳ مورد آن از مشاغل آلاینده و مزاحم نوع دوم و مابقی ۷ مورد یعنی حدود ۱۲ درصد از این مشاغل در محدوده خیابان عاشوری از مشاغل نوع سوم می‌باشند.

نتایج حاصل از تحلیل کیفی در ماتریس سازگاری کاربری‌های موجود در محدوده خیابان عاشوری بیانگر آن است که متوسط سازگاری کاربری‌های این خیابان ۳۰/۵۷ درصد بوده است. کاربری اداری با ۷۲/۷ درصد بیشترین میزان سازگاری و کاربری‌های فرهنگی ورزشی و آموزشی با ۵۴/۵ درصد در وضعیت نسبتاً سازگار با کاربری‌های اطراف خود قرار دارند و کاربری‌های کارگاهی و همچنین خدمات خودرویی با ۶۳/۷ درصد در شرایط نسبتاً ناسازگار با کاربری‌های اطراف خود قرار دارند.

از نظر ماتریس مطلوبیت برخی از کاربری‌های این محدوده از جمله کاربری‌های آموزشی و بعضاً مسکونی به دلیل قرارگیری در مجاورت خیابان از آلودگی صوتی رنج می‌برد؛ همچنین کاربری‌های کارگاهی و همچنین خدمات خودرویی موجود در این محدوده از نظر آلودگی صوتی، شرایط بهداشتی و همچنین هوا و بو وضعیت نامناسبی را ایجاد نمودند.

شایان‌ذکر است که پژوهش‌های مشابهی در این رابطه صورت گرفته است. قرخلو و فرجام (۱۳۸۰)، در تحقیق خود با بررسی وضعیت ساماندهی کارگاه‌های مزاحم شهری در کرمانشاه به این نتیجه رسید که با توجه به سروصدای ناشی از فعالیت‌های صنعتی، بوی ناخوشایند، آلودگی آب، آلودگی منظر و آثار زیان‌بار آن بر زندگی شهری و ناسازگاری صنایع و کارگاه‌های مزاحم از سطح محدوده مورد مطالعه ساماندهی و انتقال آن‌ها امری ضروری می‌باشد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر، کاربری کارگاهی (جوشکاری) و خدمات خودرویی در کنار خیابان اصلی استقرار دارند، از نظر آلودگی صوتی، شرایط بهداشتی و همچنین هوا و بو وضعیت نامناسبی را ایجاد نمودند و در تضاد کارکردی با سایر کاربری‌های موجود و مجاور خود در این محدوده می‌باشند؛ و لزوم توجه به آن‌ها در برنامه‌ریزی‌های شهری لازم و ضروری می‌باشد. فلسفی زاده (۱۳۸۵) در پایان‌نامه خود با عنوان (ساماندهی صنایع و کارگاه‌های مزاحم شهری در منطقه ۴ شیراز) به دسته‌بندی صنایع کارگاهی بر اساس میزان مزاحمت و آلاینده‌گی به صنایع مجاز، مشروط و غیرمجاز، به ضوابطی برای ساماندهی آن‌ها در داخل شهر و یا انتقال به خارج از محدوده شهری پرداخته است. در نهایت راهبردهای ساماندهی در قالب تثبیت صنایع و کارگاه‌های غیر مزاحم، ساماندهی صنایع مشروط اما مزاحم و جابه‌جایی صنایع غیرمجاز را ارائه داد.

اوگبوآگو و آجیو (۱۹۹۸) در مقاله‌ای با عنوان (بررسی آلودگی‌های صنعتی در ایالت آنامبرا در نیجر) آلودگی ناشی از کارگاه‌ها و مشاغل صنعتی را بررسی کرده‌اند. یدلا (۲۰۰۶) در مقاله‌ای با عنوان (فرایندهای مسائل محیطی در مومبئی) برخی از علل آلودگی آب‌وهوا و تولید ضایعات جامد در شهر مومبئی را صنعتی شدن شدید، نارسایی و ناکافی بودن اقدامات مربوط به کنترل انتشار انواع آلودگی‌ها، و فقدان مدیریت کارآمد برشمرده و گستره تأثیر آلاینده‌های این شهر را در سطوح محلی و منطقه‌ای برآورد کرده است. دورسان و دیگران (۲۰۰۶) تأثیر طرح‌های شهری را بر آلودگی صوتی مورد مطالعه قرار داده و نقشه آلودگی صوتی برای ۳۶۶ نقطه نمونه در خیابان‌های اصلی بخش مرکز شهر کونیا (قونیه) در ترکیه را با استفاده از GIS ارائه کرده‌اند.

نتایج مطالعات یادشده، تأییدکننده نتایج پژوهش حاضر در بعد ساماندهی کاربری‌های مشاغل مزاحم و آلاینده شهری در محدوده مورد مطالعه (خیابان عاشوری شهر بوشهر) می‌باشد، توجه به این نکته حائز اهمیت است که در این محدوده، کاربری مسکونی از آمار بالایی برخوردار می‌باشد و لزوم توجه به این امر در مواجهه با مشاغل آلاینده و مزاحم شهری در این محدوده از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است؛ و نظر به اینکه این خیابان یکی از خیابان‌های اصلی و پرتردد شهر بوشهر می‌باشد، ساماندهی کاربری‌های مشاغل مزاحم و آلاینده در حاشیه این خیابان، از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار است و باید مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به کمبود فضای اکثر کاربری‌ها از نظر ابعاد، برخی از کاربری‌های اداری فضایی بیش‌ازحد نیاز را اشغال کرده‌اند که لازم است در این زمینه برنامه‌ریزی صحیحی انجام و تلاشی مضاعف به عمل آید. به دلیل محدودیت‌های مکانی و فضا و با توجه به

شاخص‌های مکان‌گزینی کاربری‌ها، تفکیک قطعات با توجه به تراکم شهری، به کار بستن کادری متخصص و فنی در امور شهری، می‌تواند عاملی مؤثر در رشد و توسعه آتی این محدوده و خیابان باشد.

راهکارها

با توجه به یافته‌های تحقیق، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شود:

- ✓ برخورد قانونمند و جدی با عوامل آلوده کننده محیط زیست محله در محدوده مورد مطالعه (خیابان عاشوری)؛
- ✓ افزایش اجرای طرح‌های محیط‌زیستی در جهت ارتقای کیفیت زندگی در این محدوده؛
- ✓ لزوم توجه بیشتر مدیران و برنامه‌ریزان به خارج کردن کاربری‌های آلاینده و مزاحم از این محدوده؛
- ✓ لزوم توجه به مکان‌یابی کاربری‌های آلاینده و مزاحم در مسافت‌های دورتر از مناطق مسکونی؛
- ✓ عدم صدور پروانه و مجوز کسب جهت مشاغل آلاینده و مزاحم در این محدوده.

منابع

۱. پورمحمدی، محمدرضا (۱۳۹۵)، برنامه‌ریزی کاربری زمین شهری، چاپ دوازدهم، تهران: انتشارات سمت.
۲. حاجی‌خانی، غلامرضا، صالحی، اسماعیل (۱۳۸۰)، معیارها و شاخص‌های شهر سالم، ماهنامه شهرداری‌ها، سال سوم، شماره ۲۷: ۱۲-۱۵.
۳. رضویان، محمدتقی (۱۳۸۱)، برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری، تهران: انتشارات منشی.
۴. زیاری، کرامت‌الله، زرافشان، عطاالله (۱۳۸۵)، بررسی تغییرات کمی و کیفی مسکن در شهر مراغه و پیش‌بینی مسکن موردنیاز تا سال ۱۴۰۲، مجله جغرافیا و توسعه، سال چهارم، شماره ۸، پاییز و زمستان: ۸۵-۱۰۶.
۵. سلمان‌منش، حسن (۱۳۷۳)، بیست گام برای توسعه شهر سالم، فصلنامه مدیریت، شماره ۱۲: ۱۳-۲.
۶. سعیدنیا، احمد (1382)، فضای سبز شهری، کتاب سبز شهرداری، جلد نهم، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهری، تهران: وزارت کشور.
۷. سیفال‌دینی، فرانک، فرهودی، رحمت‌ا...، زنگنه، مهدی (۱۳۸۵)، ارزیابی و تجزیه و تحلیل کاربری اراضی مطالعه موردی شهرستان خاف، مجله جغرافیا و توسعه، موسسه علوم زمین، جلد چهارم، شماره ۸، زاهدان: ۱۰۷-۱۳۰.
۸. طالشی، مصطفی، امیرفخریان، مصطفی (۱۳۸۸)، ساماندهی کاربری‌های شهری در ورودی کلان‌شهرهای منطقه‌ای (نمونه: منطقه هفت کلان‌شهر مشهد)، نشریه علمی - پژوهشی انجمن جغرافیای ایران، دوره جدید، سال ششم، شماره ۱۹ و ۱۸ و پاییز و زمستان: ۱۰۳.
۹. قرخلو، مهدی، فرجام، رسول (۱۳۸۰)، ساماندهی و استقرار بهینه صنایع و کارگاه‌های مزاحم شهری (بافت مرکزی شهر کرمانشاه)، پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۴۰، مهرماه: ۴۷-۷۱.
۱۰. فلسفی‌زاده، مهرباب (۱۳۸۵)، ساماندهی صنایع و کارگاه‌های مزاحم شهری در منطقه چهار شیراز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شیراز: ۲۲۱.
۱۱. مثنوی، محمدرضا (۱۳۸۲)، توسعه پایدار و پارادایم‌های جدید توسعه شهری: شهر فشرده و شهرگسترده، مجله محیط‌شناسی، شماره ۳۱: ۱۰۴-۸۹.
۱۲. مهدی‌زاده، جواد (۱۳۷۹)، ساماندهی صنایع و خدمات شهری، فصلنامه مدیریت شهری، سال اول، شماره ۱: ۵۳-۶۵.
۱۳. مهندسان مشاور فرهنگ (۱۳۸۱)، معیارها و ضوابط ساماندهی صنایع و خدمات شهری، جلد اول و سوم، چاچ اول، تهران: انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.
۱۴. وارثی، حمیدرضا، محمدی، جمال، شاهی‌وندی، احمد (۱۳۸۷)، مکان‌یابی فضای سبز شهری با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی، نمونه موردی خرم‌آباد، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، شماره ۱۰: ۸۳-۱۰۳.

15.Brussels, D. (1990), *Commission of the European Communities: UNSPECIFIED*, Journal of Green Paper on the Urban Environment, 218(90): 14-22.

16.Corra, L. (1993), *Declaration on Urban Health*; <http://201.216.215.170/isde.org>

17. Dursun, S., Özdemir, C., Karabörk, H. & Kocak, S. (2006), *Noise Pollution and Map of Konya City in Turkey*, Environmental Application & Science, 1: 63-72.
18. Holden, M., Roseland, M., Ferguson, K., Perl, A. (2008), *Seeking urban sustainability on the world stage*, Habitat International, 32: 305-317.
19. Ogbuagu, J.O. Ajiwe, V.I.E. (1998), *Industrial Pollution Survey in Anambra State of Nigeria*, Journal of Environmental Contamination and Toxicology, Springer, New York, No. 61: 269-275.
20. Piracha, Awais L. Marcotullio, Peter J. (2003), *Urban Ecosystem Analysis: Identifying Tools and Methods*, Institute of Advanced Studies Report, United Nation University: 1-23.
21. Tuulia, R. (2004), *Social Aspects of Air Pollution: Socio-demographic Differences in Exposure, Perceived Annoyance and Concern about Air pollution*, Helsinki: Finland National Public Health Institute: 230.
22. WHO (2000), *Air Quality Guidelines for Europe*, WHO regional publications, European series, 2nd edition, No. 91.
23. Yangang, X. Malcolm, A. Horner, W. Mohamed, A. El-Haram. Bebbington, J. (2002), *A framework model for assessing sustainability impacts of urban development*, Accounting Forum, 33 : 209-224.
24. Yedla, S. (2006), *Dynamics of Environmental Problems in Mumbai*, Clean Technologies and Environmental Policy, 8(3): 182-187.

